

PIŠE
PATRICIA
KIŠ

On je "ukleti Holandez" naše kulture, naš "Lucifer" i naš Hamlet" zapisao je crnom olovkom o Silviju Strahimiru Kranjčeviću Miroslav Krleža i to - preko vlastitog autoportreta. Na tom autoportretu glavu je oslonio o ruku i gleda direktno u nas, u promatrača. Potezi su kratki i brzi. Slika se nalazi u privatnoj zbirci i rijetko je izložena u javnosti.

Može se pogledati na izložbi "Portreti Miroslava Krleže" kustosice Vesne Vrabec koja do 1. rujna traje u Muzeju grada Zagreba.

Miroslav Krleža pisao je o politici, filozofiji, književnosti, likovnoj umjetnosti, glazbi, arhitekturi... Njegov je odnos prema likovnoj umjetnosti bio intenzivan, više tradicionalan i često kontroverzan. Tvrdoglavio nije prihvaćao avangardna strujanja. No, kada je nekoga cijenio, malo tko mu je mogao parirati u preciznosti opisa umjetničkog djela. Tako o portretima Jerolima Miše piše kako "indiskretno ulaze u potkožno, u skriveno, u krvavo, u intimno, u freudovsko tih modela".

Male dimenzije

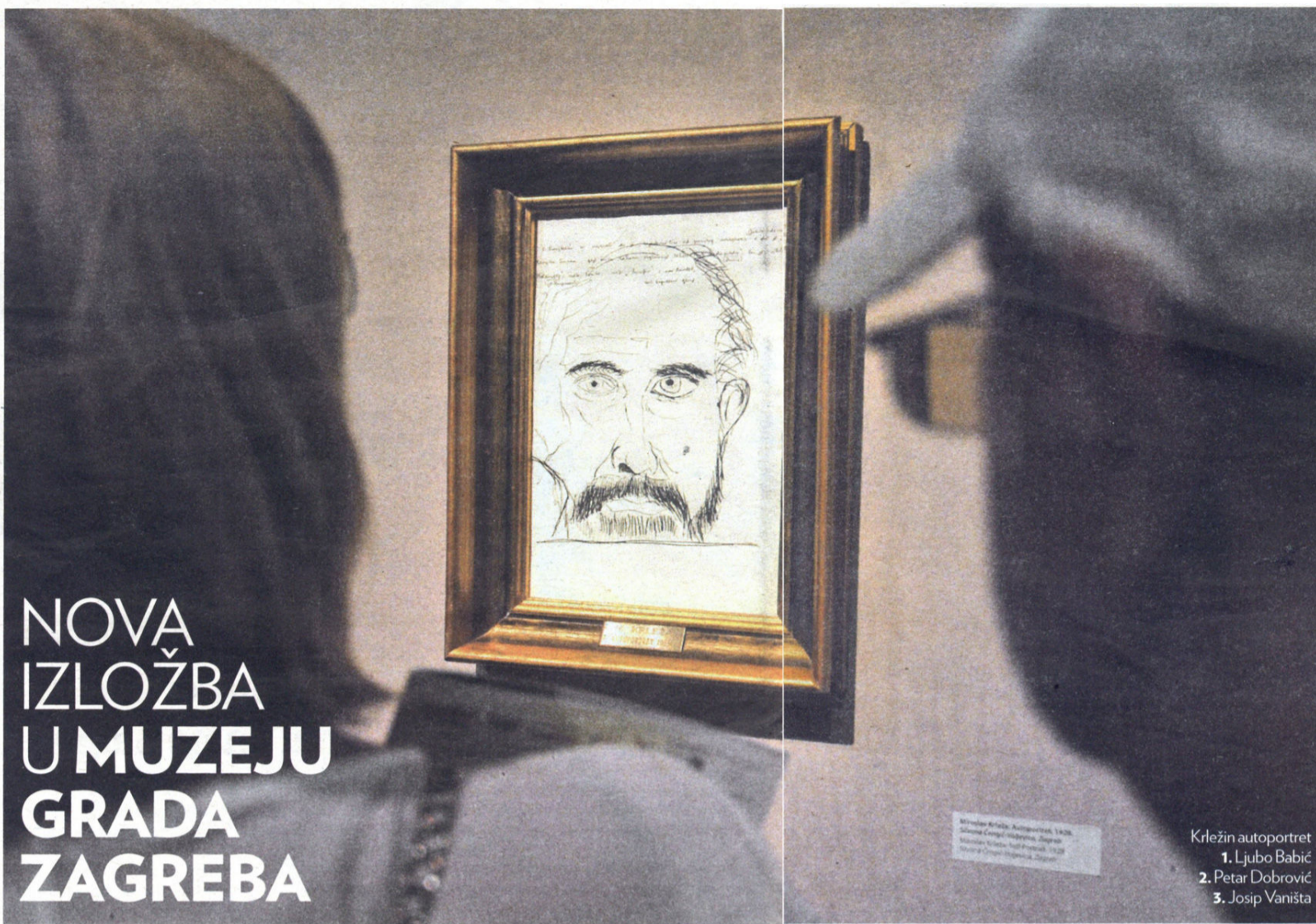
Na izložbi je i manje poznat Krležin portret koji je šezdesetih godina kao skicu visoku samo jedanaest centimetara napravio Antun Augustinčić; unatoč malim dimenzijama i samo nekoliko poteza Krležine su portretne crte posve jasne, šezir zabachen, hod samouvjeren, ruke u džepovima, sako ne posve u savršenom redu, baloner prebačen preko leđa.

Uživo, nisu ga uspjeli portretirati mnogi. Među rijetkim je iznimkama Petar Dobrović, veliki srpski slikar, brat slavnoga dubrovačkog arhitekta Nikole Dobrovića i najbolji pišćev prijatelj, čiju ranu smrt Krleža nije prežalio ("On slika stvarnost", zapisao je o njemu); Krleža je naslikan u bijelom odijelu i s plavom kravatom, sa slike odiše vedri kolorit, ali književnik zapravo gleda u pod.

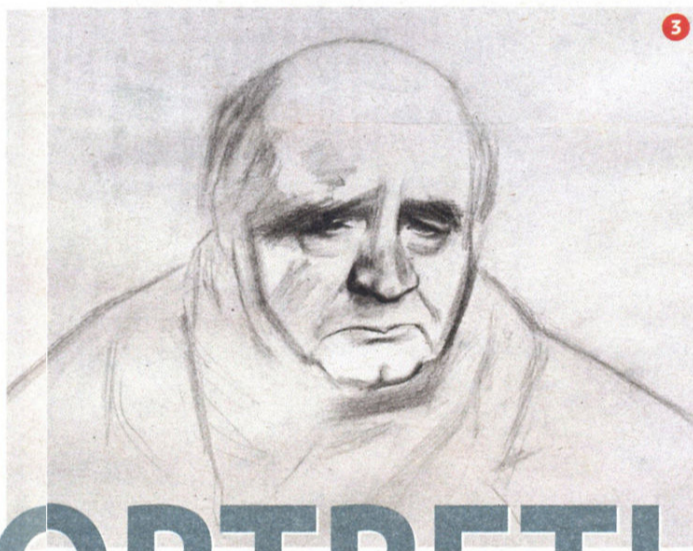
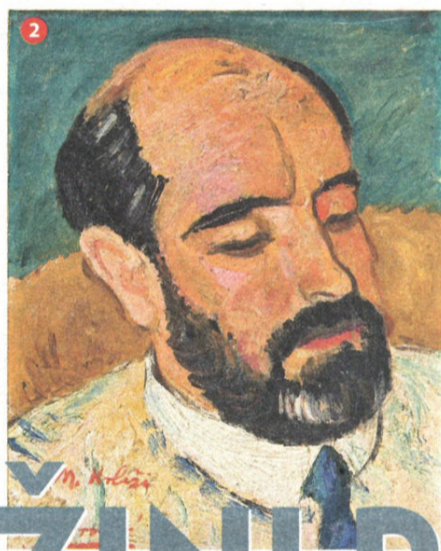
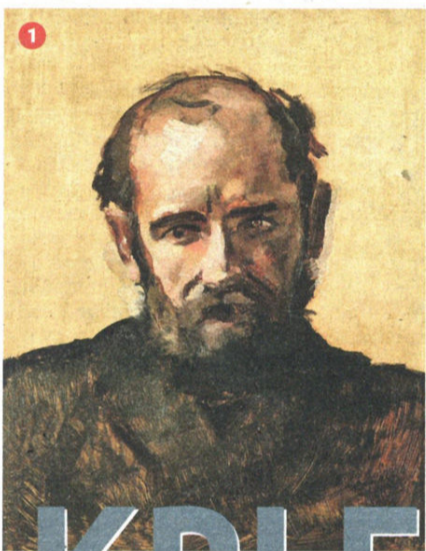
Osim što je bio prijatelj s mnogim umjetnicima, njegovi su intrigantniji likovi Leone Glembay i Filip Latinovitz - slikari.

Nerazdvojni prijatelji

Portretirao ga je i Ljubo Babić. Oni su bili nerazdvojni, bliskog svjetonazora u mnogočemu, idila je trajala neko vrijeme, no kasnije je uslijedila žestoka svada. Njihova je svada ipak bila žestoka, navodno potaknuta činjenicom da je Babić smatrao kako je upravo on inspiracija za lik melankoničnog umjetnika koji sumnja u sebe u romanu "Povratak Filipa Latinovicza". No, prije toga, 1918. nastala su dva portreta Krleže Ljube Babića: jedan gleda prema naprijed, drugi je Krleža prikazan iz profila kako sumorno sjedi u tamnom odijelu, posve je uronio u tamnu pozadinu,

NOVA IZLOŽBA U MUZEJU GRADA ZAGREBA

Krležin autoportret
1. Ljubo Babić
2. Petar Dobrović
3. Josip Vaništa

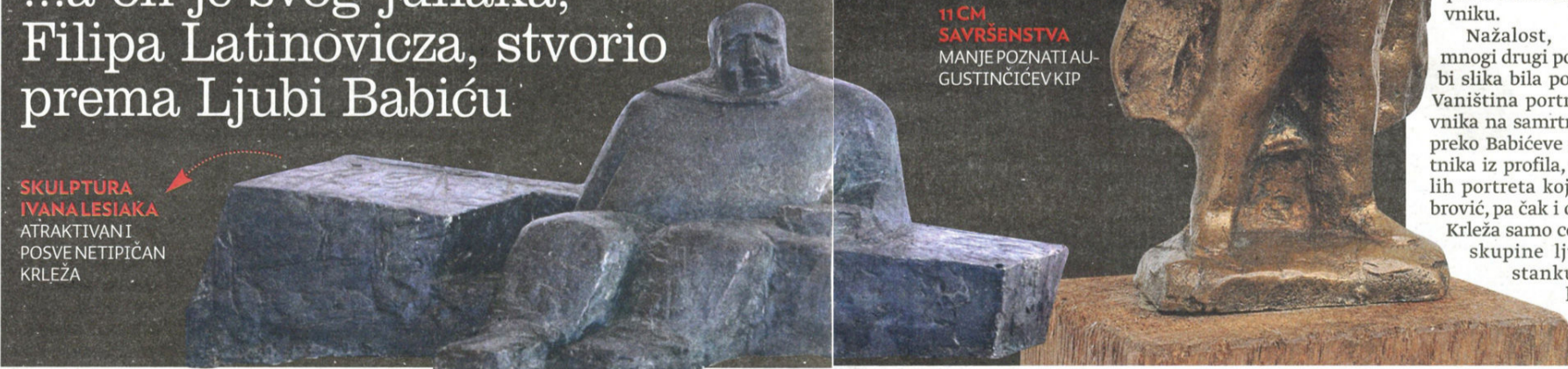
KRLEZINI PORTRETI

Hrvatski slikari su ga obožavali portretirati...

...a on je svog junaka, Filipa Latinovicza, stvorio prema Ljubi Babiću

SKULPTURA
IVANA LESIAKA
ATRAKTIVANI
POSVE NETIPIČAN
KRLEŽA

11 CM
SAVRŠENSTVA
MANJE POZNATI
AUGUSTINČIČEV KIP

Vaništa je bio među rijetkima koji su ga uživo portretirali. Crtao ga je i na samrti

ruka je zgrčena, pogled prodoran.

Još ga je jedino, podsjetimo, uživo crtao Josip Vaništa, i to nekoliko puta. Na Krležin poziv umjetnik je odlazio u njegov dom na Gvodzu. Početni su susreti bili prepuni nelagodice između portretista i portretiranog, kasnije je njihova priča prerasla iz profesionalnog odnosa u prijateljstvo. Najupečatljiviji je portret grčevitog lika književnika na samrtnoj postelji, nastao u samo nekoliko poteza u jednoj noći nakon što se Vaništa vratio iz bolnice.

Privatne zbirke

Kiparica Marija Ujević, autorica javnog spomenika Krležu, kao dijete dobro ga je poznavala; svakodnevno je dolazio u posjet njezinom ocu, leksikografu Mati Ujeviću. Ivan Lesiak ga portretira monumentalnog, krupnog, dominantnog nad svojom okolinom, Vatroslav Kuliš slika na apstraktnoj, no vedroj pozadini lik zamišljenog i ozbiljnog književnika što je jedan od boljih suvremenih portreta, nastalih nakon književnikove smrti. Inače, dosta je portreta iz privatnih zbirki: Zbirke Biškupić, Zlatka Viteza, Silvine Čengić-Voljevica.

Krleža, dakle, nije krio svoj stav o likovnoj umjetnosti, od grupe Zemlje i Krste Hegeđušića, preko Babića i Miljenka Stančića, pa nadalje. U tako kompleksnom međusobnom odnosu Krležu i likovnih umjetnosti napraviti izložbu portreta književnika interesantan je potez. No, za prikaz je čitave kompleksnosti međusobna odnosa potrebno, ipak nešto više.

Što bi mu se sviđelo

Na izložbi ima nešto više od 30 portreta. Otkriće je Augustinčićev portret, klasika onaj Marije Ujević.

Ulaziti dalje od toga, u likovni domet umjetnika koji prikazuju Krležu, primjerice Izvor Oreb ili Mersad Berber, i nije toliko važno za ovakav tip izložbe. Bilo bi interesantno, doduše, nagadati koji bi se od suvremenih portreta sviđeli književniku.

Nažalost, nedostaju mnogi drugi portreti, kako bi slika bila potpunija; od Vaniština portreta književnika na samrtnoj postelji, preko Babićeve slike umjetnika iz profila, preko ostalih portreta koje slika Dobrović, pa čak i onog gdje je Krleža samo centralni dio skupine ljudi na sastanku redakcije koja je osnovala časopis Danas. •